

Научно-практический электронный журнал

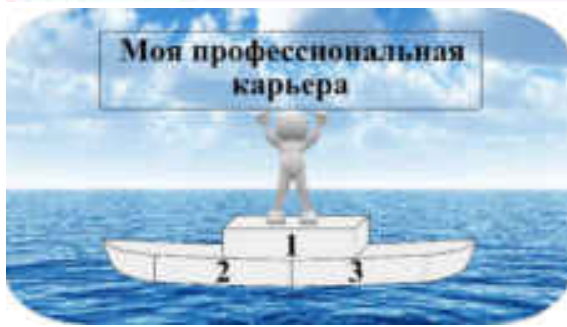
МОЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КАРЬЕРА

ISSN 2658-7998

9 772658 799001 >

**Выпуск №82 (том 1)
(март, 2026)**

Международный научно-практический
электронный журнал «МОЯ
ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КАРЬЕРА»

Сайт: mpcareer.ru

ISSN 2658-7998

УДК 001

ББК 94

Международный научно-практический электронный журнал «МОЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КАРЬЕРА». Выпуск №82 (том 1) (март, 2026).

Дата выхода в свет: 31.03.2026.

Сборник содержит научные статьи отечественных и зарубежных авторов по экономическим, техническим, философским, юридическим и другим наукам.

Информация об опубликованных статьях предоставляется в систему Российского индекса научного цитирования (РИНЦ) и размещена на платформе научной электронной библиотеки (eLIBRARY.RU). Лицензионный договор № 284-07/2019 от 30 июля 2019 г.

Миссия научно-практического электронного журнала «МОЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КАРЬЕРА» состоит в поддержке интереса читателей к оригинальным исследованиям и инновационным подходам в различных тематических направлениях, которые способствуют распространению лучшей отечественной и зарубежной практики в интернет пространстве.

Целевая аудитория журнала охватывает представителей экспертного сообщества, докторов, преподавателей, научных сотрудников, бакалавров, магистрантов, аспирантов и иных лиц, интересующихся вопросами, освещаемыми в журнале.

Материалы публикуются в авторской редакции. За соблюдение законов об интеллектуальной собственности и за содержание статей ответственность несут авторы статей. Мнение редакции может не совпадать с мнением авторов статей. При использовании и заимствовании материалов ссылка на издание обязательна.

© ООО «МОЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КАРЬЕРА»

© Коллектив авторов

ЭКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ В СОВРЕМЕННОМ НАУЧНОМ МЫШЛЕНИИ

ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ВНЕДРЕНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В БАНКОВСКИЙ НАДЗОР Пикова В.А., Соломенникова О.Д.	265
ЗАМОНАВИЙ ИҚТИСОДИЁТДА БИЗНЕСДА ESG ТАМОЙИЛЛАРИНИ ҚЎЛЛАШ - ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТНИНГ МУҲИМ ЙЎНАЛИШЛАРИДАН БИРИ СИФАТИДА Олтаев Ш.С.	280
ЗАМОНАВИЙ ИҚТИСОДИЁТДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР, БАНДЛИК ВА ИННОВАЦИЯЛАРГА СОЛИҚ ИМТИЁЗЛАРИНИНГ ТАЪСИРИ Олтаев Ш.С.	289
ЗАМОНАВИЙ ИҚТИСОДИЁТДА МАСОФАВИЙ БАНК ХИЗМАТЛАРИНИ КЎРСАТИШ МОЛИЯ БОЗОРНИНГ КЕЛАЖАК ЛОКОМОТИВИ СИФАТИДА Олтаев Ш.С.	297
ЗАМОНАВИЙ ИҚТИСОДИЁТДА МОЛИЯВИЙ МЕХАНИЗМ ВА УНИНГ СУВ РЕСУРСЛАРИДАН ФЙДАЛАНИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШДАГИ РОЛИ Олтаев Ш.С.	304
ЗАМОНАВИЙ ШАРОИТДА ИСЛОМ МОЛИЯ БОЗОРНИНГ РИВОЖЛАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ Олтаев Ш.С.	311
МЕТОДЫ ЗАЩИТЫ БАНКОВСКОЙ ТАЙНЫ В АКБ «АБСОЛЮТ БАНК» ПАО Урусова А.Н.	318
РОЛЬ ТЕХНИЧЕСКИХ НАУК В 21 ВЕКЕ	
NOCHIZIQLI INTEGRAL OPERATORLAR QO'ZG'ALMAS NUQTALARI Umarov X.R., Muhammadiev M.M.	337

Олтаев Ш.С.

СамИСИ доценти, и.ф.н.

ЗАМОНАВИЙ ИҚТИСОДИЁТДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР, БАНДЛИК ВА ИННОВАЦИЯЛАРГА СОЛИҚ ИМТИЁЗЛАРИНИНГ ТАЪСИРИ

Аннотация. Мазкур мақолада замонавий иқтисодиётда солиқ имтиёзларининг инвестициялар, бандлик ва инновацион фаолиятга таъсири таҳлил қилинган. Солиқ имтиёзларининг иқтисодий сиёсат воситаси сифатидаги аҳамияти, уларнинг тадбиркорлик фаолиятини рағбатлантиришдаги роли ҳамда иқтисодий ўсишга таъсири илмий манбалар асосида ўрганилган. Шунингдек, солиқ имтиёзларининг бизнес инвестицияларини ошириш, янги иш ўринларини яратиш ва илмий-тадқиқот ҳамда инновацион фаолиятни рағбатлантиришдаги ўрни таҳлил қилинган. Тадқиқот натижалари солиқ имтиёзларини мақсадли ва самарали қўллаш иқтисодий ривожланишни таъминлаш, инвестиция муҳитини яхшилаш ва инновацияларни қўллаб-қувватлашда муҳим омил эканлигини кўрсатади.

Калит сўзлар: солиқ имтиёзлари, инвестициялар, бандлик, инновациялар, иқтисодий ўсиш, солиқ сиёсати, тадбиркорлик фаолияти, иқтисодий рағбатлантириш.

Кириш. Ҳозирги кунда жаҳон иқтисодиётида давлатнинг иқтисодий жараёнларни тартибга солишдаги муҳим воситаларидан бири солиқ сиёсати ҳисобланади. Солиқ сиёсати орқали ҳукуматлар иқтисодий ўсишни рағбатлантириш, инвестицияларни жалб қилиш, бандликни таъминлаш ва инновацион фаолиятни ривожлантириш каби стратегик мақсадларга эришишга ҳаракат қиладилар.

Шу нуқтаи назардан, солиқ имтиёзлари иқтисодий сиёсатнинг муҳим инструментларидан бири ҳисобланади. Улар орқали давлат муайян тармоқлар

ёки иқтисодий фаолият турларини рағбатлантириши, тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаши ҳамда инвестиция мухитини яхшилаши мумкин.

Замонавий иқтисодиётда солиқ имтиёзларининг инвестициялар, бандлик ва инновацион ривожланишга таъсирини ўрганиш муҳим аҳамият касб этади. Чунки солиқ имтиёзлари тўғри ишлаб чиқилган тақдирда иқтисодий ўсишни рағбатлантириш ва миллий иқтисодиёт рақобатбардошлигини оширишга хизмат қилади.

Солиқ имтиёзлари ҳукуматлар томонидан солиққа оид меъёрий ҳужжатлар орқали муайян хатти-ҳаракатлар ёки фаолиятни рағбатлантириш учун фойдаланадиган иқтисодий чора-тадбирлар ҳисобланади. Ушбу чора-тадбирлар солиқ имтиёзлари, чегирмалар ва солиқ ставкаларининг камайтирилиши каби турли шаклларда намоён бўлади. Солиқ имтиёзлари кўпинча иқтисодий ўсишни рағбатлантириш, инвестицияларни жалб қилиш, иш ўринларини яратиш ва инновацияларни қўллаб-қувватлаш сиёсати воситаси сифатида қўлланилади.

Жаҳон тажрибасидан маълумки, солиқ имтиёзлари қайта тикланадиган энергия, тадқиқот ва ишланмалар ёки мақсадли айрим соҳаларга йўналтирилиши мумкин ёки улар барча корхоналар учун умумий рағбатлантириш бўлиши мумкин, масалан, тезлаштирилган амортизация ёки кичик бизнес учун солиқ ставкаларини пасайтириш. Солиқ имтиёзлари хайрия ишларини рағбатлантириш ёки арзон уй-жойларни қўллаб-қувватлаш каби муайян ижтимоий мақсадларни илгари суриш учун ҳам қўлланилиши мумкин.

Иқтисодий ўсишни рағбатлантиришда солиқ имтиёзларининг аҳамияти уларнинг бизнес хатти-ҳаракатларига таъсир кўрсатиш қобилиятидир. Айрим фаолият турлари бўйича солиқ юкини камайтириш орқали корхоналар ижобий иқтисодий таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ушбу фаолият билан шуғулланиш имкониятини оширади. Солиқ имтиёзларининг иқтисодий ўсишга таъсири ёки унинг рағбатлантирувчи восита жиҳатдан ўрганиш тадқиқотнинг долзарблигини оширади.

Ҳозирги кунда иқтисодчиларнинг илмий изланишлари солиқ имтиёзларининг моҳияти ва ундан фойдаланиш масалалари кенг муҳокама қилинмоқда.

И.А.Майбуров, Ю.Б.Ивановлар фикрича, “Солиқ имтиёзлари ижтимоий, иқтисодий, экологик ва сиёсий мақсадларга эришишга қаратилган давлат солиқ сиёсатининг ҳал қилувчи механизмларидан биридир” [1].

В.Г.Пансковнинг фикрича, “солиқ имтиёзлари давлат солиқ сиёсатини амалга оширишнинг муҳим воситасидир” [2].

Э.М.Золт ва А.Эассон тадқиқотларида “солиқ имтиёзларини қўллашнинг афзалликлари ва камчиликлари, шунингдек, уларни бериш ва самарадорлигини баҳолаш тартибини ўрганиш муҳимлиги таъкидланган” [3].

Л.Н.Лейкова эса “солиқ имтиёзларини фойда солиғи, ташкилотларнинг мол - мулкига солинадиган солиқ ва транспорт солиғини камайтириш самарадорлигини баҳолаш нуқтаи назаридан кўриб чиқади” [4].

Р.С.Чиринко, Д.Ж.Уилсон ўз тадқиқотларида “инвестицияларни рағбатлантиришга қаратилган солиқ имтиёзларининг самарадорлигини баҳолайди. Солиқ имтиёзларини қўллаш натижасида солиқ юқининг камайиши ўз капитали шаклланишининг сезиларли даражада ошишига олиб келади” [5] деб ҳисоблашган.

Солиқ имтиёзларини қонунчиликда белгилаш ва улардан фойдаланиш А.Смит асарларида ифодаланган солиққа тортишнинг асосий тамойилларига асосланади [6].

Солиқ имтиёзлари маълум бир жойга сармоя ва бизнесни жалб қилишга ёрдам беради. Ҳукуматлар иқтисодий жиҳатдан қийин ҳудудларда ёки ишсизлик даражаси юқори бўлган ҳудудларда жойлашган корхоналарга солиқ имтиёзларини тақдим этиши мумкин. Ҳукуматлар солиқ имтиёзларини бериш орқали иш ўринларини яратиш ва бу соҳаларда иқтисодий ривожланишни рағбатлантиришга ёрдам бериши мумкин.

Бизнес инвестициялари, бандлик ва инновацияларга солиқ имтиёзларининг таъсири қандай?

Бизнес инвестициялари: Солиқ имтиёзлари капитал харажатларини камайтириш орқали бизнес инвестицияларини рағбатлантириши мумкин. Бу, ўз навбатида, тадбиркорлик субъектлари жалб қилишга тайёр бўлган сармоя миқдорини ошириши мумкин. Бир қатор тадқиқотлар шуни кўрсатдики, инвестициялар учун солиқ имтиёзлари инвестициялар даражасини ошириши ва баъзи ҳолларда иқтисодий ўсишнинг ошишига олиб келиши мумкин.

А.Н.Хоундонугбо, М.Мохсин ишларида инвестицион солиқ имтиёзи, капитал ўсишига солиқни камайтириш ва бошқалар каби солиқларни рағбатлантириш воситаларининг макроиқтисодий таъсири таҳлил қилинган. Ушбу тадқиқот АҚШ солиқ тизимига асосланган. Муаллифлар инвестиция солиқ имтиёзи ишлаб чиқариш ва қишлоқ хўжалигига сармоя киритишга кучли ижобий таъсир кўрсатади, деган хулосага келади. Инвестицион солиқ имтиёзининг бюджет самарадорлиги 85% ни ташкил қилади. Капитал ўсишига солиқни камайтириш барча ўрганилаётган жиҳатлар бўйича энг кам самарали воситадир. Вақт ўтиши билан солиқ имтиёзларининг макроиқтисодиётга таъсири таҳлили шуни кўрсатадики, мамлакат фаровонлиги ошиб бормоқда[7].

Аксарият тадқиқотчилар солиқ имтиёзларини бутун мамлакат иқтисодиётини, шунингдек, айрим саноат ва тармоқларни қўллаб-қувватлашнинг самарали воситаси сифатида кўришади. Испания мисолига асосланган иш солиқ имтиёзлари ва давлат субсидиялари тадқиқот ва ишланмаларга инвестицияларни рағбатлантириш учун самарасиз восита эканлигини кўрсатди. Ушбу воситаларга сарфланган давлат ресурслари қўшимча хусусий инвестициялар ҳажмидан кўпроқдир. Солиқ имтиёзларининг самарадорлиги паст бўлсада, улар иқтисодиётнинг ўсиши ва унумдорлигини таъминлашда катта аҳамиятга эга [8].

Бандлик: Солиқ имтиёзлари ҳам бандликка таъсир қилиши мумкин, аммо таъсир бизнес инвестицияларига қараганда анча чекланган бўлиши мумкин. Ишга олиш ёки иш ўринларини яратиш учун солиқ имтиёзлари фирмаларни қўшимча ишчиларни ёллашга ундаши мумкин, аммо таъсир, айниқса қисқа муддатда кичик бўлиши мумкин. Бундан ташқари, муайян тармоқлар ёки

фаолият учун солиқ имтиёзлари ушбу тармоқларда иш ўринлари яратилишига олиб келиши мумкин, аммо бошқа тармоқлардаги иш ўринлари ҳисобига.

Инновациялар: тадқиқот ва ишланмалар учун солиқ имтиёзлари инновацияларга ижобий таъсир кўрсатиши мумкин. Ушбу солиқ имтиёзлари фирмаларни илмий- тадқиқот ишларига сармоя киритишга ундаши мумкин, бу эса иқтисодий ўсишни рағбатлантирадиган янги маҳсулотлар ва технологияларга олиб келади. Бир қатор тадқиқотлар шуни кўрсатдики, солиқ имтиёзлари илмий-тадқиқот ва инновациялар харажатларининг ортиши билан боғлиқ.

Аммо шуни таъкидлаш керакки, солиқ имтиёзларининг таъсири уларнинг қандай ишлаб чиқилганлиги ва амалга оширилишига қараб фарқ қилиши мумкин. Мисол учун, жуда тор мақсадли солиқ имтиёзлари сезиларли таъсир кўрсатмаслиги мумкин, жуда кенг қамровли солиқ имтиёзлари эса керакли хатти-ҳаракатни самарали рағбатлантириши мумкин эмас. Бундан ташқари, солиқ имтиёзларининг таъсири иқтисодий ўсиш даражаси, фоиз ставкалари ва бизнеснинг ишончи каби кенгроқ иқтисодий контекстга боғлиқ бўлиши мумкин. Умуман олганда, солиқ имтиёзлари бизнес инвестициялари, бандлик ва инновацияларга ижобий таъсир кўрсатиши мумкин.

Солиқ имтиёзлари давлат томонидан иқтисодий фаолиятни рағбатлантириш мақсадида қўлланиладиган муҳим иқтисодий механизмлардан бири ҳисобланади. Улар солиқ юкини камайтириш орқали тадбиркорлик субъектларини инвестиция киритиш, иш ўринлари яратиш ва инновацион фаолиятни ривожлантиришга ундайди.

Биринчидан, солиқ имтиёзлари бизнес инвестицияларини рағбатлантиришда муҳим аҳамиятга эга. Солиқ юкининг камайиши корхоналарнинг капитал харажатларини камайтиради ва уларнинг янги лойиҳаларга сармоя киритиш имкониятларини оширади. Бу эса иқтисодиётнинг реал секторида ишлаб чиқариш ҳажмининг ошишига ва иқтисодий ўсишга хизмат қилади.

Иккинчидан, солиқ имтиёзлари бандлик даражасига ҳам маълум даражада таъсир кўрсатади. Иш ўринларини яратишга қаратилган солиқ рағбатлари

корхоналарни янги ишчиларни ишга қабул қилишга ундайди. Натижада меҳнат бозорида бандлик даражаси ошади ва аҳоли даромадлари кўпайишига замин яратилади.

Учинчидан, солиқ имтиёзлари инновацион фаолиятни рағбатлантиришда муҳим аҳамият касб этади. Илмий-тадқиқот ва тажриба-конструкторлик ишларига берилган солиқ имтиёзлари корхоналарни янги технологиялар яратиш ва жорий этишга рағбатлантиради. Бу эса инновацион иқтисодий шакллантириш ва иқтисодий ривожланишни жадаллаштиришга хизмат қилади.

Шу билан бирга, солиқ имтиёзларининг самарадорлиги уларнинг қандай ишлаб чиқилгани ва амалиётда қай даражада тўғри қўлланилишига боғлиқ. Агар солиқ имтиёзлари мақсадли ва тизимли равишда жорий этилмаса, улар бюджет даромадларининг камайишига олиб келиши мумкин.

Юқоридагиларга асосан шуни айтиш керакки, солиқ имтиёзлари тўғри ишлаб чиқилган ва амалга оширилганда самарали иқтисодий сиёсат воситаси бўлиши мумкин. Солиқ имтиёзлари иқтисодий ўсишни рағбатлантириш ва ҳар қандай ҳукуматларнинг ижтимоий-иқтисодий мақсадларига эришиш учун муҳим сиёсат воситасидир. Солиққа оид меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар орқали тадбиркорлик хатти-ҳаракатларига таъсир кўрсатиш, улар орқали солиқ имтиёзлари воситасида инвестицияларни рағбатлантириш, иш ўринлари яратиш ва инновацияларни тежамкорлик билан қўллаб-қувватлаши мумкин.

Шунингдек, солиқ имтиёзларини жорий этиш ва баҳолашни оптималлаштириш солиқ имтиёзларини энг самарали таъминлаш учун зарурдир. Имтиёзларнинг сифати, иқтисодий мақсадга мувофиқлиги бир вақтда таҳлил қилиш ва солиқ маъмуриятчилигини тартибга солиш натижасида йўқотилган бюджет даромадларини қоплашга ёрдам беради деб ҳисоблаймиз.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Майбуров И. А., Иванов Ю. Б. (ред.) Налоговые льготы. Теория и практика применения. Теория и практика применения. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2015. 488 с.

2. Пансков В. Г. Налоговые льготы: теория и практика. Экономика. Налоги. Право = Экономика, Налоги. Закон. 2016. № 1, стр. 119-125.
3. Easson A., Zolt E. M. Tax incentives. Washington, World Bank Institute, 2002.
4. Lykova L. N. Regional component of tax policy: ways to support economic growth. Problemy razvitiya territorii = Problems of Territory's Development, 2018, no. 2, pp. 71-86. DOI: 10.15838/ptd/2018.2.94.5.
5. Chirinko R. S., Wilson D. J. State investment tax incentives: A zero-sum game? Journal of Public Economics, 2008, Vol. 92, iss. 12, pp. 2362-2384. DOI: 10.1016/j.jpubeco.2008.07.005.
6. Smith A. On the revenue of the sovereign or commonwealth. In: Smith A. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations. On the income of a sovereign or state. MetaLibri Digital, 2007. Book 5, p. 535-740. Available at: https://www.ibiblio.org/ml/libri/s/SmithA_WealthNations_p.pdf.
7. Houndonougbo A. N., Mohsin M. Macroeconomic effects of cost equivalent business fiscal incentives. Economic Modelling, 2016, vol. 56, pp. 59-65. DOI: 10.1016/j.econmod.2016.03.015.
8. Исаев Ф. Камерал солиқ текширувларини ўтказишда солиқ таҳлилидан фойдаланишни такомиллаштириш //Экономика и образование. - 2021. - №. 4. - С. 172-176.
9. Isayev Ф. (2022). Improvement of the methodology of analysis of the tax collection indicator in the case of large enterprises. Economics and Education, 24(1), 317-326. Retrieved from <https://cedr.tsue.uz/index.php/journal/article/view/955>
10. Isaev Ф. (2023). Tax inspections: an analysis of audit effectiveness. Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар, 11(1), 394-401. https://doi.org/10.55439/EIT/vol11_iss1/a42
11. Isaev F. I. Tax Accounting: Theory and Practice //International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding. - 2022. - Т. 9. - №. 12. - С. 30-38.

12. Ikromovich, Isayev Fakhridin. "Concept of economic analysis and its structural components." *International Journal of Marketing and Technology* 7.12 (2017): 1-13.

13. Ikromovich, Isayev Fakhridin. "Analysis of the profit tax and its improvement." *International Journal of Research in Social Sciences* 7.12 (2017): 74-85.

14. Jumaev Nadir Hosiyatovich, Rizaev Nurbek Kadirovich, & Isayev Fakhridin Ikromovich. (2023). Organization of turkic states: interoperation and accounting system. *British Journal of Global Ecology and Sustainable Development*, 13, 116-129. Retrieved from <https://journalzone.org/index.php/bjgesd/article/view/245>

© Олтаев Ш.С., 2026